

سیری در معارف اسلامی

جایگاه انسان در نظام آفرینش

استاد حسین انصاریان

دهه اول محرم ۱۳۶۳ - مسجد جامع بازار تهران

ماه مبارک رمضان ۱۳۷۴ - حسینیه هدایت تهران

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر: قم
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی: فیا
عنوان دیگر
موضوع
موضوع
شناسه افزوده
رده بندی کنگره
رده بندی دیویی
شماره کتابشناسی ملی

انصاریان، حسین، ۱۳۲۳ -
جایگاه انسان در نظام آفرینش دهه اول محرم ۱۳۶۲ / ... مؤلف حسین انصاریان
دارالعرفان، ۱۳۹۵.
۳۱۱ ص
۹۷۸-۶۰۰-۶۷۳۷-۲۷-۰
سیری در معارف اسلامی
انصاریان، حسین، ۱۳۲۳ - - وعظ
انسان - آفرینش - جنبه‌های مذهبی - اسلام
بطحایی، سیدعلی، ۱۳۵۹
۱۳۹۵ ۸۲ الف/۱۰ BP5/
۲۹۷/۸۰
۴۳۰۸۲۲۷

www.erfan.ir

جایگاه انسان در نظام آفرینش

- مؤلف: استاد حسین انصاریان
- پژوهش: سیدعلی بطحائی
- صفحه آرا: سید محمد موسوی معلم
- حروف نگار و نمونه خوان: مسعود گایینی
- چاپ: زلال کوثر
- نوبت چاپ: اول / تابستان ۱۳۹۵
- تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
- قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۳۷-۲۷-۰
- کلیه حقوق محفوظ و در انحصار ناشر است.

مرکز نشر دارالعرفان: قم- خیابان شهید فاطمی (دور شهر) کوچه ۱۹، پلاک ۲۷
تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۴۲۷

فهرست مطالب

۱۵.....	سخن ناشر
۱۷	پیش‌گفتار مؤلف
۱۹.....	۱. برتری خلقت انسان بر سایر مخلوقات در قرآن کریم
۱۹.....	ارزش انسان از دیدگاه قرآن.....
۲۱.....	کرامت انسان در کلام رسول خدا ﷺ.....
۲۲.....	تفاوت فرشتگان با انسان
۲۳.....	برتری پیامبر اکرم ﷺ از تمامی فرشتگان مقرب الهی.....
۲۳.....	ارزش‌های نهفته در وجود انسان
۲۵.....	برخورداری انسان‌ها از رزق طیب و پاکیزه.....
۲۷.....	رشد و علو مرتبه یک مسیحی در دامن انسان کامل.....
۲۸.....	حالت احتضار آخوند ملاعباس تربتی
۳۱.....	۲. مقام خلیفه اللهی انسان در قرآن کریم.....
۳۱.....	انسان، گل سرسبد آفرینش
۳۲.....	انسان، خلیفه خدا در زمین
۳۴.....	رحمت واسعه پروردگار نسبت به انسان‌ها

۲. انسان، یگانه گوهر هستی..... ۳۷
- سکوت، عبادتی ارزشمند..... ۳۸
- سقوط انسان‌ها..... ۴۰
- تجلی احترام خداوند به بشر در عالم هستی..... ۴۱
- عظمت رودخانه‌ها..... ۴۲
- عظمت دریاها..... ۴۲
- عظمت زمین..... ۴۵
- عظمت شب و روز..... ۴۵
- عظمت خورشید، ماه و ستارگان..... ۴۶
۴. گستره ارزش انسان..... ۴۷
- هدایت بعد از هدایت..... ۴۸
- پذیرش توبه زهیر بن قین..... ۵۰
۵. عظمت شخصیت انسان در معارف اهل بیت (علیهم‌السلام)..... ۵۳
- برتری انسان بر ملائکه..... ۵۳
- عمل در دنیا و حساب در آخرت..... ۵۵
- وحشت انسان از پاسخگویی در قبر..... ۵۵
۶. ارزش انسان از دیدگاه امیر مؤمنان (علیه‌السلام)..... ۵۷
- تعبیر نه‌گانه امیر مؤمنان (علیه‌السلام) درباره انسان..... ۵۷
- ارزش معرفت نفس..... ۵۸
- برطرف کردن موانع مادی، راه دیدن حقایق نظام آفرینش..... ۵۹
- حقیقت انسان در بیان امیرالمؤمنین (علیه‌السلام)..... ۶۰
- کیمیای حقیقی در شناخت انسان و معرفت نسبت به انسان کامل..... ۶۱

۶۳	۷. شناخت پروردگار در سایه شناخت خویشتن
۶۴	نقش کتابخانه‌های مهم دنیا در موضوع انسان‌شناسی
۶۶	عجایب خلقت انسان
۶۷	شکر نعمت‌های الهی در سایه دوری از گناهان
۶۹	۸. حکمت و اسرار در خلقت انسان
۷۰	حکمت الهی در ساختمان انسان
۷۱	نشانه‌های «نشین خوب»
۷۲	ارزش انسان مؤمن
۷۳	عجایب ساختمان بدن انسان
۷۵	مراحل خلقت انسان
۷۸	حکایتی از عالمی خودساخته
۸۱	۹. تجلی نظام آفرینش در وجود انسان
۸۳	توضیح «أَحْسَنَ صُورَتُمْ» در کلام امیرالمؤمنین (علیه السلام)
۸۴	اصلاح نیت، قدم اول بندگی
۸۵	حرکت در مدار انسانیت با عمل صالح
۸۹	۱۰. انسان خلاصه لوح محفوظ
۸۹	حقیقت لوح محفوظ
۹۲	اشتهای سیری‌ناپذیر انسان در برابر علم
۹۳	علم الهی امام حسن مجتبی (علیه السلام)
۹۵	وسعت قلب مؤمن
۹۵	محبت مؤمن، مایه نجات از آتش دوزخ
۹۶	آثار محبت به سیدالشهدا (علیهم السلام)
۹۶	سرنوشت نهایی انسان

- ۹۹ ۱۱. شاهد بودن انسان
- ۱۰۰ هدایت در اثر همنشینی با انسانی الهی
- ۱۰۱ تصویر انسانی الهی مایه هدایت به مکتب حق
- ۱۰۲ دعای انسانی الهی و شفای مریض
- ۱۰۳ نقش انصاف در هدایت به مکتب حق
- ۱۰۴ توبه بُشر حافی
- ۱۰۷ ۱۲. انسان، صراط مستقیم حق
- ۱۰۸ تجلی صراط مستقیم در فطرت انسان
- ۱۰۹ شاخصه‌های صراط مستقیم در قرآن کریم
- ۱۱۲ شاخصه‌های صراط مستقیم در تالام معصومین (ع)
- ۱۱۳ معنای ذکر کثیر
- ۱۱۴ انسان، پل بین بهشت و جهنم
- ۱۱۴ بهشتی شدن در اثر محبت به پیامبر (ص)
- ۱۱۷ ۱۳. برتری انسان بر تمامی موجودات آفرینش
- ۱۱۹ ارزش وجودی انبیاء و ائمه (ع)
- ۱۲۰ غفلت عامل سقوط انسان
- ۱۲۱ لزوم نگرش توحیدی انسان در تمام امور
- ۱۲۳ مقام سلمان فارسی
- ۱۲۴ فقر ذاتی انسان
- ۱۲۷ ۱۴. استعدادهای نهفته در وجود انسان
- ۱۲۷ همتایی انسان مؤمن با ملک مقرب
- ۱۲۸ کرامت انسان
- ۱۲۹ عوامل نزول عذاب الهی

۱۳۳	۱۵. انسان در مسیر علم و هدایت
۱۳۳	غبطه فرشتگان نسبت به مقام انسان
۱۳۴	مقام خلیفه الهی برای نوع بشر
۱۳۶	فرشتگان، خادم انسان
۱۳۶	انسان در مسیر علم و هدایت
۱۳۶	۱- علم انسان
۱۳۸	۲- هدایت انسان
۱۳۹	اشک بر امام حسین (ع) مایه رشد و هدایت انسان
۱۴۱	۱۶. بهره‌برداری صحیح انسان از استعدادها
۱۴۲	ترکیه نفس مایه ارزشمندی انسان
۱۴۳	سادگی ظاهر مرحوم شیخ عباس قمی (ع)
۱۴۴	رشد انسان‌ها در سایه بهره‌برداری صحیح از نعمت‌های الهی
۱۴۵	چشم بصیر و گوش شنوای یک روستایی
۱۴۷	۱۷. مقام ذاتی انسان بصیر
۱۴۹	عشق؛ ثمره بصیرت
۱۵۰	عدم کار آمدی ابزارهای مادی در آخرت
۱۵۱	اتحاد عاشق و معشوق
۱۵۵	۱۸. شناخت انسان بصیر و اعمی
۱۵۶	ماهیت حقیقی انسان
۱۵۸	تجلی اسمای الهی در وجود انسان
۱۶۰	بازار دنیایی انسان‌ها
۱۶۱	حالات حضرت یوسف (ع) بعد از رهایی از زندان

۱۹. تفاوت قلب انسان بصیر با اعمی ۱۶۳
- کوردلی، عامل سقوط انسان ۱۶۳
- نمونه‌هایی از بصیرت انبیاء و اولیاء ۱۶۴
- بصیرت در رفتار و کردار امام علی علیه السلام ۱۶۶
- پاداش انسان بصیر ۱۶۷
۲۰. انسان، مسافر وادی حق ۱۶۹
- نگار بینا ۱۷۱
- پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و ربیر مخلوق عالم ۱۷۱
- مرگ و حیات انسانی ۱۷۲
- تفاوت معرفت انسان‌ها ۱۷۳
۲۱. جایگاه عقل در وجود انسان ۱۷۷
- اشراف قلب بر بدن ۱۷۸
- تغذیه عقل انسان با نور معرفت ۱۷۹
- برنامه‌های الهی انسان برای عروج ۱۸۱
- ۱- کنترل زبان ۱۸۱
- ۲- عمل صالح ۱۸۲
- ۳- احسان در عمل ۱۸۲
- ۴- ترک گناه ۱۸۳
- مناجات امام حسین علیه السلام با پروردگار بر سر مزار خدیجه علیها السلام ۱۸۴
۲۲. لزوم توجه انسان به نورانیت نعمت‌های الهی ۱۸۷
- دقت انسان کامل در تعامل با اجزاء هستی ۱۸۸
- رابطه نورانی بین انسان و جهان آفرینش ۱۸۹
- ناسپاسی انسان در برابر نعمت‌های الهی ۱۹۰

۱۹۳	۲۳. نورانیت انسان مؤمن
۱۹۳	حضرت مریم علیها السلام ، نمونه انسان پاکدامن
۱۹۴	حضرت عیسی علیه السلام ، نمونه انسان مبارک
۱۹۵	برکت ورود انسان مؤمن به یک سرزمین
۱۹۶	نور الهی، نجات بخش محبتان اهل بیت علیهم السلام
۱۹۹	۲۴. عبودیت منتهای کمال انسان
۱۹۹	لزوم توجه، نعمت، منعم و هدف از آفرینش آن
۲۰۰	قارون، نمونه انسان ناسپاس
۲۰۱	ضرورت توجه انسان به واجبات الهی
۲۰۲	تشبیه انسان ناسپاس به ابلیس و قارون
۲۰۲	شکرگزاری، هدف و اگذار نعمت خدا به انسان
۲۰۵	۲۵. انسان مسافر وادی حق
۲۰۵	امام زین العابدین علیه السلام ، مظهر انسان‌های عابد
۲۰۶	نزدیکی سفر انسان به سوی خدا
۲۱۰	پذیرش مذهب حق در واپسین لحظات عمر
۲۱۰	توبه انسان مسافر دنیا
۲۱۱	انسان امین
۲۱۲	گناه، حجاب بین انسان و خالق او
۲۱۲	رؤیت حق با شهود قلبی انسان
۲۱۳	انجیر و زیتون، دو میوه سفارش شده برای انسان
۲۱۳	دو مکان با ارزش
۲۱۴	تأویل قرآنی انجیر و زیتون
۲۱۵	گنجینه‌های ترقی انسان

۲۶. انسان در بازار دنیا ۲۱۷
- رابطه انسان و مال ۲۱۷
- انسان گنهگار هیزم آتش جهنم ۲۱۹
- شکرگزاری انسان در همه حالات ۲۱۹
- تفاوت انسان‌ها در بهره‌برداری از نعمت‌های دنیوی ۲۲۰
۲۷. اثرپذیری انسان از اخلاق حسنه ۲۲۱
- پذیرش غم‌خواهی گنهگار، از عالی‌ترین صفات انسانی ۲۲۲
- ارزش معاف‌گدست در زمان قدرت ۲۲۳
- گذشت حضرت علی (ع) از خطای برادران ۲۲۴
- ضرورت رعایت اخلاق و نیو در برخورد با کودکان ۲۲۸
۲۸. شکر نعمت؛ شرط انسانیت ۲۲۹
- امام حسین (ع) و درخواست مقام شاکان ۲۳۱
- حبس کردن نعمت‌های الهی توسط انسان ۲۳۲
- اذیت شدن جهنمیان از عالم بی عمل ۲۳۳
- ویژگی‌های انسان‌های محبوب اهل بیت (ع) ۲۳۴
۲۹. انسان، معراج تمام موجودات ۲۳۷
- آگاهی انسان نسبت به موقعیت ممتاز خود ۲۳۸
- انسان، معراج مخلوقات عالم ۲۳۹
- انسان، مرکز عالم ۲۴۰
۳۰. رحمت خاص پروردگار نسبت به انسان‌های مومن در دنیا ۲۴۱
- تجلی رحیمیت خداوند نسبت به انسان در دنیا و آخرت ۲۴۱
- نصرت الهی، یکی از مظاهر رحمت خاص خداوند در دنیا ۲۴۲
- توبه، از عنایات خاص خداوند به انسان ۲۴۳

۲۴۵	۳۱. ظرفیت وجودی انسان و کنترل زبان
۲۴۶	امام معصوم، امانت پروردگار در بین مردم
۲۴۶	کنترل زبان؛ زمینه ساز رشد و تعالی انسان
۲۴۷	آفات زبان
۲۴۹	عدم مصونیت انسان از تهمت های زبان
۲۵۱	۳۲. لزوم بی اعتنائی انسان به بعد حیوانی نفس
۲۵۱	غذایی، دندانک برای اسیران نفس
۲۵۳	وصیت های پیامبر اکرم ﷺ به امیرالمؤمنین علیه السلام
۲۵۴	تبیین بعد حیوانی انسان
۲۵۴	اولیای الهی و آزادی از اسارت نفس
۲۵۵	زهد امیرالمؤمنین علیه السلام
۲۵۷	۳۳. توبه، راه بازگشت انسان گناهکار
۲۵۸	دو برنامه عملی مهم برای رشد و تعالی انسان
۲۵۹	غارت فضائل انسانی
۲۶۱	اهتمام به انجام واجبات، به دنبال ترک گناه
۲۶۱	راه درمان انسان گنهکار
۲۶۲	سیدالشهداء علیه السلام طیب دردها
۲۶۴	قبول توبه شعوانه
۲۶۵	آشتی انسان گنهکار با خداوند
۲۶۷	فهرست ها
۲۶۹	فهرست آیات
۲۸۳	فهرست روایات
۲۸۹	فهرست انبیا، معصومین و اشخاص

فهرست اماکن	۲۹۳
فهرست ادیان، مذاهب، قبیایل و فرق	۲۹۵
فهرست کتاب‌ها	۲۹۷
فهرست اشعار	۳۰۱
کتابنامه	۳۰۳

www.ketab.ir

سخن ناشر

در جهان پر تلاطم امروز، آیات پرشور الهی و کلام روح‌بخش معصومین و زمزم لایزال معارف شیعه، مرهم جان‌های حسته و سیراب‌کننده تشنگان هدایت و رهایی‌بخش جویندگان از ظلمت‌های نفس است. عالمان دینی و عارفان حقیقی، غواصان این اقیانوس بی‌کران معرفت‌اند که گوهرهای ناب علوم قرآن و اهل بیت (علیهم‌السلام) را به دست آورده و به مشتاقان حقیقت عرضه می‌نمایند.

در این میان، کرسی منبر و خطابه، رسانه دیرپا و سازنده‌ای است که از دیرباز زمینه ارتباط و انتقال معارف دینی و مکارم اخلاقی را در میان عالمان و متعلمان فراهم کرده است و عالمان آگاه و هادیان دلسوز، که عمر خویش را صرف تحقیق و آثار علمی شیعه نموده‌اند، عبادالله را به مصداق کریمه ﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ﴾، با کلام نغز و لطیف خود به راه سعادت دعوت کرده‌اند.

مجموعه حاضر، که با عنوان «سیری در معارف اسلامی» در مجلدات مختلف و موضوعات متنوع در اختیار خوانندگان محترم قرار می‌گیرد، مجموعه مباحث عالمانه و ارزشمند حضرت آیه الله حاج شیخ حسین انصاریان (دام‌ظله) است که یکی از عالمان برجسته و میراث‌داران گوهر سخن در زمان خویش می‌باشد و استواری کلام و لطافت بیان نافذشان بر اهل نظر پوشیده نیست.

این گنجینه ارزشمند، حاصل نیم قرن مجاهدت‌های علمی و تبلیغی حضرت استاد جهت نشر و ترویج فرهنگ غنی شیعه بر کرسی بحث و نظر می‌باشد که به منظور پربارتر ساختن

محتوای تبلیغ دینی در جامعه و استفاده بیشتر طلاب محترم علوم دینی، به زیور طبع آراسته می‌شود.

در این مجموعه گرانقدر، تلاش شده است با تکیه بر ویرایشی روشمند و دقیق، ساختار هنرمندانه مباحث و سبک استاد در ارائه سخن از بین نرود، تا ضمن نشر فرهنگ انسان‌ساز آل الله ﷺ شیوه منحصر به فرد معظم‌له در تبیین معارف دینی نیز حفظ شده و به مشتاقان ارائه گردد.

مجلد که اکنون تقدیم خوانندگان گرامی می‌شود سی و نهمین اثر از این مجموعه است که در بردارنده سی‌وسه گفتار در باب «جایگاه انسان در نظام آفرینش» می‌باشد که بیست‌وسه جلسه در ماه مبارک رمضان ۱۳۷۴ در حسینیه هدایت تهران و ده جلسه در دهه اول محرم ۱۳۶۳ در مسجد جامع بازار تهران ایراد شده است.

این مکتوب علاوه بر برداشتن متن سخنرانی - که لاجرم سبک و سیاق متن را نیز گفتاری می‌سازد - از فواید زبانی نیست:

- عنوان‌بندی مناسب و تفکیک مطالب و موضوعات.
- استخراج مصادر آیات و روایات و ارائه مطالب متنوع دیگر در پی نوشت.
- ذکر نام مستقل برای هر بحث (در انتخاب نام هر مجلد و نیز هر گفتار، غلبه موضوع مدنظر بوده است، نه انطباق کامل موضوع و محتوا).
- مجموعه متنوع فهرست‌ها و

در پایان از همه عزیزانی که در به ثمر رسیدن این اثر زحمات فراوانی را متقبل شده‌اند، به ویژه جناب حجت‌الاسلام والمسلمین سید علی بطحایی معاون پژوهش و ناظر گرانقدر تحقیق جناب حجت‌الاسلام والمسلمین رسول رضائی کمال تشکر را داریم و امیدواریم این اثر مورد رضایت حضرت حق و اهل بیت عصمت و طهارت ﷺ و مقبول نظر مبلغان دینی قرارگیرد.

موسسه فرهنگی دارالعرفان

پیش‌گفتار مؤلف

«الْحَمْدُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ وَ عَلَى آلِهِ آلِ اللَّهِ»

پایه‌گذار منبر و جلسات سخنرانی برای رشد و هدایت جامعه، وجود مبارک پیامبر اسلام ﷺ بود. ارزش تبلیغ دین از طریق منبر و جلسات تا جایی بود که رسول اکرم ﷺ تا روز پایان عمرشان با کمال اخلاص، به بیان معارف دین پرداختند و در این راه زحمات سنگینی را متحمل شدند. پس از پیامبر، وجود مقدس امام مؤمنان علیّه اداى این تکلیف الهی را به عهده گرفتند که بخشی از سخنرانی‌های آن حضرت در کتاب «بی نظیر نهج البلاغه» موجود است. امامان معصوم علیهم‌السلام، به‌ویژه حضرت امام باقر علیّه و حضرت امام صادق علیّه نیز تا جایی که فرصت در اختیارشان قرار گرفت و مزاحمتی از جانب حکمرانان بنی‌امیه و بنی‌عباس برایشان پیش نیامد، این مهم را به‌صورت بیان معارف الهی و رشته‌های مختلف علوم به صورتی که حجت تا قیامت بر همگان تمام باشد را به عهده گرفتند و دیگران را - که مورد اعتمادشان در علم و عمل بودند - به این مسأله تشویق کردند.

عالمان مخلص و با عمل شیعه برای حفظ دین خدا و تبلیغ معارف الهیه بر اساس قرآن و فرهنگ اهل بیت علیهم‌السلام، قرن به قرن تا به امروز که سال ۱۳۹۴ هجری شمسی است، این جایگاه عظیم را حفظ کردند؛ شخصیت‌هایی چون شیخ مفید، شیخ صدوق، شیخ طوسی،

علامه محمدباقر مجلسی، شیخ جعفر شوشتری و در قرن معاصر بزرگانی چون آیه الله العظمی بروجردی، آیه الله سیدعلی نجف آبادی، آیه الله حاج میرزا علی شیرازی، آیه الله حاج میرزا علی هسته‌ای، آیه الله حاج میرزا علی فلسفی تنکابنی و... با داشتن مقام مرجعیت و مقام علمی بسیار بالا، در ماه رمضان، محرم و صفر به منبر می‌رفتند و از این طریق دین خود را به قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام ادا می‌کردند.

این جناب حسین انصاریان که سالیانی از عمرم را در شهر مقدس قم، این آشیانه اهل بیت علیهم‌السلام، نزد بزرگانی از مراجع و اساتید مشغول تحصیل بوده‌ام، بر اساس وظیفه‌ای که احساس می‌کرد، رو به حجاب تبلیغ و تألیف آوردم و در این راه، فقط توفیق حق رفیق راهم بود. در زمینه تبلیغ، بیش از هزار سخنرانی در نزدیک به هفتصد موضوع مختلف بر پایه قرآن و روایات اهل بیت علیهم‌السلام و تالیف صحیح و نکاتی از حیات پاکان و اولیای الهی پرداخته‌ام و امیدوارم تا لحظات پایان عمر و هم‌زمان توفیق ادای این وظیفه را از جانب حق داشته باشم. مؤسسه فرهنگی دارالعرفان، که در قم در جهت نشر معارف قرآنی و فرهنگ اهل بیت علیهم‌السلام فعالیت‌های مهمی را در سطح جهانی انجام می‌دهد، بنا گذاشت متن این سخنرانی‌ها را به صورت مکتوب درآورد تا در اختیار طالبان حوزه‌ها و دانشجویان و مردم علاقه‌مند قرار گیرد و این مجموعه - که احتمالاً حدود در یک جلد خواهد شد - در آینده منبعی برای مبلغان شیعه باشد. من پس از سپاس از حضرت حق، لام می‌دانم به خاطر تحقق این مهم از دو فرزندم و جناب حجت الاسلام والمسلمین حاج شیخ محمدجواد صابریان و کلیه عزیزانی که در به ثمر رسیدن این اثر متحمل زحماتی شده‌اند، تشکر کنم و از خوانندگان، به خصوص مبلغان گرامی، درخواست دعا نمایم.

فقیر: حسین انصاریان

